

БОЈА И ПАСТИРСКИ ИМЕНОСЛОВ

У овом раду доносимо нека сазнања стечена у раду на колективној монографији Лексика пастирства југоисточне Србије. Та је монографија пред свршетком, а темељи се на грађи прикупљеној у 39 пунктова, по упитнику Н. Богдановића са преко 700 питања. Део је научноистраживачког пројекта Лексиколошка истраживања југоисточне Србије, који се реализује у Огранку САНУ у Нишу, под руководством проф. Н. Богдановића, и у координацији академика Александра Ломе.

Очекивано, у тој лексиси има слојева који су настали из познавања боја, из културе боја, и језичке компетенције пастира, чувара и неговатеља стоке на испашаи (у слободном простору, углавном на планинским врлетима Старе планине и Власине).

Кључне речи: боја, име животиње, лексема, мотивација, семантика.

Боја, коју примамо чулом вида представља јак визуелни наддражај за наш мозак, зато је боја битан моменат у концептуализацији света око нас. Али са перцепцијом боје настаје и нека врста когнитивног конфликта јер је перцепција боје и субјективно детерминисана, и културно детерминисана. „Боја није објективно дата већ је свака култура врши на свој начин“.

Сточарство је једна од основних привредних делатности у планинској руралој средини. Човек који се бави сточарством животиње које гаји доживљава као близак и битан део света који га окружује и такав однос се испољава и у језику.

Да би диференцирао животиње у свом окружењу (назвао их, именовао, описао...), човек, поред других момената (узраст, величина, раса, понашање...), користи јак визуелни стимуланс какав је боја.

Да боја игра велику улогу у именовању животиња показују и велики описни речници где се јавља читав низ различитих народних назива за животиње спецификован по бојама.

Занимљиво је, да иако човеково око разликује око 6000 нијанси, у називима животиња налазимо само неколико основних боја. Наиме, јављају се: **бела, црна, жута, црвена, сива** као и називи боја добијени према реалији која је силаца прототипичне нијансе: чоладас (браон), голубји (сивоплав), лабудасти (бео) и сл.

¹ mirjana.ilic@filfak.ni.ac.rs

На примеру из рада Драгољуба Златковића који доноси називе за животиње, првенствено козе, добијене по боји, показаћемо колико је боја јак, визуелни и когнитивни стимуланс у именовању животиња.

Именовање оваца и коза по боји

Задржаћемо се само на терену Пирота и околине, јер нам са тога подручја информације обезбеђује рад Драгољуба Златковића (Златковић, 2015). Наш би рад, у овом делу, представљао пресистематизацију и покушај продубљивања сазнања о учешћу боје у пастирској лексици југоисточне Србије.

14. Бела боја:

14. 1.1. Непосредно исказана боја (придевом за дат колорит):

Бела боја (прост придев или од њега изведена лексема): **Бела** ж („Скроз бела.“) Мр; **Белка** ж Цер, Мр; **Белоша** ж („Белоша коза, а овца Белуша, скроз бела.“) П-Кс, („Чисто бела.“) Км, П-Пж, Орљ, Бз, ЦД, Д-КВ, Км; **Белошка** ж, Бер, Км; **Белушка** ж, Пет;

14.1.2. Посредно исказана боја (путем реалије која је прототипичне боје или нијансе): **Лабудоша** ж („Овца или коза сасвим бела.“) СГл; **Чобанка** ж („Скроз бела као чобанка цвеће.“) Мр;

Црна боја:

14. 2. **Вране, црне боје:** **Ваноша** ж ВЛк; **Ваношка** ж („Црна, врана коза, а мож нође да су беле.“) Дој; **Вања** ж („Врана по боју.“) Брл, („Вања, врана коза: Ео, Вањо, Вањо!“) ЦД; **Вањоша** ж („Црна која је“) Дој, Брл, Јел; **Врана** ж, Пк; **Враноша** ж („Чисто црна, врана коза“) Км, Бе; **Враношка** ж („Врана коза.“) Км; **Врануша** ж („Врано које је“) При; **Вранча** м, Зс;

14. 3. **Црне боје** (посредно преко типичне реалије (гавран, гар, угљен)): **Гавраноша** ж („Црна која је скроз.“) Мр, П-Кс; **Гавроша** ж („Скроз црна у снагу.“) Дој, Брл, Јел; **Гароша** ж („Црна.“) Б-Ки, Ста; **Грваноша** ж, Мр; **Угљешка** ж Б-Зд;

Измешане беле и црне боје:

14. 4. Црна и бела длака потпуно измешане, па је коза као коњ зелена: **Зека** ж („Као коњ низ длаку црно и бело.“) Км;

Црвена боја:

14. 5. **Затвореноцрвене боје:** **Кудроша** ж („Црвенкаста као цемперан, малко затвореноцрвена.“) Мр;

14. 6. **Боје пловдине**, отвореноцрвенкасто са љубичастим преливом: **Пловдиноша** ж („Црвена како пловдина у снагу.“) Цер;

14. 7. Врста **црвене боје:** **Ракоша** ж („Раћеста, црвена у снагу.“) КЦВ;

14. 8. **Светлоцрвене боје:** **Плавоша** ж („Плава, светлоцрвена, пшенична боја преко све.“), („Мороша и Плавоша слично“) Мр, П-Пж, Орл>, Бз;

Боја која варира у неколико нијанси:

14. 9. Од **жућкастосивкасте до тамносмеђе** боје: **Мороша** ж („Смеђа длака.”) П-Кс, („Као сива, као морава, мало жуткаста”). („Црвена, па иде кам затворено или кам сиву боју, како рицо би могло да се каже.”) Мр, („Мороша дојде мореста црвена, жаркава.”) Зс, („Мореста, као жуткастосивкастоцрна.”) ТД, Бе, Гос, Зав; **Морошка** ж („Тамнобраон длака.”) Зав, („Затворенорица.”) Гос, Пк; **Морча** м, Зс; **Муроша** ж, Дој.

14. 10. Од **светложуте до затвореноцрвене**, риђе боје: **Рица** ж („Скроз рица ко ждребе, медна боја, нема комбинација.”) Км; („По цело тело рица.”) Пет, Зс, Д-КВ, ЦД, Дој, Брл, Јел, ТД, ВЛк, Гос, („Риђа”) Рг, („Цело тело риђе.”) П-Кс, („Црвена.”) Ру, ДД, („Рица. Рица коза повише млечна од остале.”) Б-Ки, Рос, Ш, КТу, Рг, ТД, ВЛк, Вој; **Ричка** ж („Има жуту длаку.”) ВЛк, Пк; **Ричко** м Зс; **Свилка** ж („Светлорица је Свилка, а посебно је Рица.”) ТД; **Свилоша** ж („Само коза, а нема овца.”) Мр;

Браон боје:

14. 11. **Боје чоколаде: Чоколатка** ж П-ГК;

Сиве боје: (непосредно исказана боја простим придевом или лексемом која је од њега иведена):

14. 12. **Сиве боје: Сивка** ж („Сивка или Сивоша, сива коза.”) ТД, Зс; **Сивоша** ж ТД, ДД; **Сивча** м, Зс; **Сика** ж („Сива коза.”) Дој, Брл, Јел, Бз, Орљ, П-Пж;

Посредно исказана боја (путем типичне реалије из природе):

14. 13. **Суре, пепељаве боје: Сига** ж („Мешана црна и бела длака.”) Рг; **Сурка** ж Ру.

15. По бојама карактеристичним само за козе:

15. 1. **Предњи део тела више риђ, а леђа тамније боје: Баса** ж („Малко рица напред, а грбината повише црна.”) Дој, Рос, Мр, („Базеста коза, низ грбину прутеста, али разне длаке, црна и сива.”) Дој, Брл, Јел, Пл, („Шарена или затворене боје.”) Брл, („Иста боја, а два имена, барзесто и кањесто исто.”);

15. 2. **Са врло ситним шарама по лицу**, многобројним: **Брабињоша** ж („Врло ситне шаре по лицу као да су мрави. Трчи и ришка по бробињала.”) Мр; **Бробињоша** ж, Мр;

15. 3. **Боја вране, карактеристично мешање сивог, црног и белог по телу: Вањоша** ж („Сивкаста коза, а има голубову боју”) Пет; **Врануша** ж („Црно и бело шарена.”); **Враноша** ж („Врануша се каже, а ретко Враноша, црно и бело шарена.”) СГл; **Врања** ж („Сиво, бело и црно по снагу.”) Гос; **Врањоша** ж („Бело и црно по тело, сиво, може и Врања.”) Гос, („Вранеста коза.”) Зас, Гос;

15. 4. **Обојена а посута ситним белим пегама равномерно по целом телу: Инна** м, Гос („Црвеножута.”) К-ББ/Ту; **Ињоша** ж („Ињеста ко пепел.”) КЦВ;

15. 5. Карактеристично мешање црне и беле боје у различите нијансе сивога: **Каношка** ж („Низ длаку црна и бела.”) КЋу; **Кања** ж („Низ леђа црна или сива црта, две боје се помешају или укрсте.”) ТД, („Шарена.”) Дој, Ру, („Дојде малко шаркава, напрскана.”) Зс; **Кањеста** ж („Бучава по главу, и по тело има две боје, мешају се по дужину, или се укрштају при козу кањесту.”) ТД, („Има црно и бело низ длаку, а Перошка шаре попреко, црно и бело.”) ДД; Кањт м, Зс; **Кањоша** ж („Пола сива, пола бела, сапи и глава.”) Пк, („По цело тело црне и беле длаке.”) Мр, („Има флеће.”) Зав.:Гос, ДД, („Покре уста шарено.”) ВЈТк, („Задњи дел црн, а прегњи пепељас.”), Мр, („Барзесто и кањесто, иста боја а два имена.”) Км; **Кочкава** („Пењеста по снагуту.”) КЦВ, („Пола бела, пола црна, сивкаста.”) Д-КВ/ЦД, („Кањеста која је, роговети иду назад. Има и по длаку сива коза, и по рогове, па Кањоша.”) ТД, П-Пж, Орљ, Бз, Бе, („Сура низ длаку.”) Гос, („Крила као сврака на ребрата бело.”) Ш, Бз, („Потпуно браон.”) К-ББ/Ћу, („Дојде малко шаркава, напрскана. Плаве шаре, комбинација од црну и белу боју.”) Зс, („Предњина рица, загњина црна, зад предње плече црно до реп.”) Км, („Мешана црна, али има сивкасту гриву и лице.”) Пет, („Предњи дел црн, а задњи...”) СГл; **Кањошка** ж („Шарена коза, низ лице беле и црне браздице.”) Рг; Коношка ж („Низ длаку шарено”) ВЛк, Гос;

15. 6. Од главе па према репу и задњим ногама иде од светле ка црној боји: **Кулоша** ж („Кулеста, позади до пола црна, а предње плече бело.”) Мр;

15. 7. Лице голубије боје, а тело више загасито и прелази у црно: **Сања** ж („Сањеста.”) Км, („Сањеста коза, Сања, шарено јаре. А може да добије име и од радос.”) СГл, („Лице и уши низ длаку црно и бело голубово по боју, а снага више црна.”) Км;

15. 8. **Боје срне по целом телу: Срноша** ж („Ко зајек у лице, као срна дојде.”) КЋу;

15. 9. **Неуједначено и попречно распоређене црне и беле шаре: Пера** ж („Напред црна, па беле слабине и мешина, и па црна на сап и клкове.”) Ку; **Переста** ж („Име козе пересте, шарене.”) КЦВ, ЦЦ; **Перка** ж („Шарена која је.”) Цер, („Која је переста, напреко шарће има.”) Брл, („Има по снагу голему шару.”) Пер; **Пероша** ж („Црна и бела, или плава и бела.”) Ру („Переста флека на плећа.”) П-Кс, Гос, Бе, ТД, („Переста коза.”) Дој, Брл, Јел, („Има од било коју страну белу пругу надоле.”) Км, („Бела коза, а има негде црно или као шачка или трака, запереста, иде како у страну.”) СГл, („И беле, и црне, преко леђа и стомак има белу шару, а може онака да буде црна, црвена или рица коза, или друга.”) Ста; **Перошка** ж („Има и црно и бело низ длаку кањеста, а Перошка има шаре попреко, црно и бело.”) ДД, („По леђа бело и црно.”) Гос, („Црнобела.”) Дој, ДД, („Перошка низ длаку бела и црна неје него има шарће, шарена попреко.”) ДД, („Црнобела шарена.”) ВЛк, Ста, („Када има шаре попреко: до пола бела, а од пола рица или друга

боја, као пасуљ перес, двобојна.”), („Нема овца Перошка него коза, а овца је Шара.”) Пк;

15. 10. **Шаре и боје као код птице сојке: Гавра** ж („Нашарана како сојћа па убави рогове.”) Јел, Дој;

15. 11. **Беле ноге, а црна леђа: Ваношка** ж Дој;

15. 12. **Горњи део тела вран, а доњи део врата, бокови, тело медене боје: Ласа** ж Км („Ласеста, једна боја горњи дел, а друга боја долњи дел.”) СГл.

16. **Шаре по телу:**

16. 1. Било какве шаре по лицу и телу: **Шара** ж, **Гос**, **Зав**, **Зс**, **Ру**, **Мр**, **Цер**; **Шарка** ж, **Ру**, **Мр**;

16. 2. **Веће беле шаре на челу и носу: Булоша** ж (“Све црно, а чело и нос бели.”) Км, („Чулумчица напред, на чело има белу длаку, може и црна да има чулумчицу.”) СГл; **Булошка** ж („По рогови, и има бело на главу.”) СГл;

16. 3. **Црна глава на белој кози: Цига** ж, **Рг**;

16. 4. **Већа бела шара на средини обојене главе: Цвета** ж **Бе**; **Цветоша** ж („Цветоша коза, а Цвета овца с цвет на чело. Бела звезда на чело.”) Пк, („Цветоша има цвет на главу.”) **Ру**, **Цер**;

16. 5. Врло мала бела пега на сред чела обојене главе: **Звездана** ж, **Бе**;

16. 6. **Око ока обојени прстен на белој глави: Вака** ж, **Мр**;

16. 7. **Испод ока већа обојена пега неодређеног облика: Подокуша** ж („Испод ока белешка.”) СГл;

16. 8. **Више мањих тамних пеге на белој глави, на лицу, јасно ограничених: Трноша** ж („По лице пегасто ко Зрна овца, па је ова Зрна, а коза Трноша.”) Д-КВ/ЦД;

16. 9. **Жућкасте или загаситије разноврсне ситније пеге по белом лицу: Кочка** ж („По тело кочкаво.”) **Гос**, **Зав**;

16. 10. **Бела боја губице, а обојено лице: Муса** ж („Бела брада на црну козу.”) **Дој**, („Преко нос мусеста, сивкаста преко нос, отворена дојде.”) **Зс**, („На нос бело, а сивкаста.”) **Дој**, („Има белкаво лице.”), („Бела у прљицу.”) **Мр**; **Мусил** м, **Зс**; **Муска** ж („Од страну кацава.”) **Брл**, („Мусеста, дојде како малко црна у лице, малко како сура.”) **Зав**; **Пеноша** ж („Бела на носат.”) **П-Пж**; **Пенушка** ж („Пењеста, на нос има флеку.”) **Гос**, **ВЛк**; **Пењоша** ж („Шаркава коза, она бела, а пипће црне, ситне и крупне.”) **ВЛк**; **Пењуша** ж, **П-Кс**; **Сања** ж („Бела преко прљицу.”) **П-Кс**;

16. 11. **Већа или мања бела пруга или шара преко лица ка губици: Лиса** ж („Лисеста по лице.”) **ДД**, **П-Кс**, („Преко нос бела.”) **Дој**, **Брл**, **Јел**, **СГл**, („Црна коза, а тзнка пруга преко чело до прљицу, при Булошу иде више нагоре.”) **Км**;

16. 12. **Мешање боја као код ласте, пругасто, и то црне, беле, жућкасте: Ласа** ж („Беле шаре ко реп на ластавицу на главу, на лице. Све

су козе биле ласесте.”) ВС, („Ласеста у главуту.”) КЦВ, Бе, („Жутњика, црномањеста.”) ГЋе, („По лице шарена и више по грбину, ласеста, црно окол очи, дугуљесто, цртице и бело.”) ТД; **Ласеска** ж („Сива, а има покре ивицу на лице две беле пруже, леву и десну.”) ВЛк; **Ласка** ж („Има бразде како на ластавицу реп.”) Тм, Пк („Лиса је овца, а Ласка је коза сас исту шарку: бело преко лице и црно.”) Пк; **Ласоша** ж („Ласеста у лице.”) Гос, Пл; **Лоска** ж („Ласеста у лице.”) Зав;

16. 13. **Прстенаста црна шара око врата: Гавошка** ж („Окол врат црно, а бела коза.”) Дој, Брл, Јел;

16. 14. **Разноврсне веће шаре по телу: Барјакоша** ж („Барјакоша или Крилоша крпе са стране на белу козу, или другу.”) Мр; **Бокоша** ж („На слабине црна, а има бела места.”) Цер, („На бокови бела.”) Мр, П-Кс, („Све сиво, а на слабине бело, и стомак.”) ТД; **Јелекоша** ж („Шара како јелек доједне на козу.”) Мр; **Коланоша** ж („Попреко спреда бело, а предњи и задњи дел црни или врани.”) Км, („Коланоша има како колан преко тело.”) СГл, („Коланоша, колан окол снагу.”) Вој; **Крילוша** ж („Крилоша или Барјакоша, крпе са стране на белу, или црну, или сиву козу.”), („Има пблогему шару са стране.”) Мр; **Седлоша** ж („Ако има шара на грбину, а личи на седло, плаво или бело, а са стране црно или бело, или пепељасто.”) Мр, („Преко сред бела, а отуд и одовуд црна.”), КЦВ, („Сива назад, назад, на сап црно или бело, или жлто; или црна, а на сап друга шара.”) ТД; **Цепоша** ж („Са стране има бело.”) Б-Ки;

16. 15. **Прстенаста шара на једној или више ногу: Прстенка** ж („Има на ногу прстен, шару.”) Гос; **Прстеноша** ж, ЦД; **Чарапоша** ж („Једна или две ноје шарене бело, или црно ако је козата бела.”) СГл, („Врана коза, а нога бела, ретко је обрнуто.”) Км; **Чорапоша** ж („Има прстен на ногу.”) Мр;

16. 16. **Сасвим бела, а око репа има карактеристичну црну шару: Чобанка** ж („Скроз бела ко чобанка, а само на реп, окол реп црна.”) Мр; **Чобаноша** ж („Бела, а позади мало око реп црна како цвет чобанка.”) Мр;

16. 17. **Бео реп на обојеној, најчешће црној, кози: Белорепка** ж, Мр.

Списак скраћеница

Бе – Бела	Дој – Дојкинци	Пк – Паклештица
Бер – Беровица	Зав – Завој (стари)	П-Кс – Космовац
Бз – Базовик	Зас – Засковци	П-Пж – Пајеж
Б-Зд – Завидинце	Јал – Јалботина	При – Присјан
Б-Ки – Кијевац	Јел – Јеловица	Пс – Пасјач
Брл – Брлог	К-ББ/Ћу Балтабериловац/Ћуштица	
Бс – Басара	Км – Камик	Рг – Рагодеш
ВЛк – Велика Лукања	Кс – Костур	Рос – Росомач
Вој – Војнеговац	КЦВЦрни Врх	Ру – Рудиње
Гос – Гостуша	КЋу – Ћуштица	СГл – Сиња Глава

Гра – Градашница	Мр – Мирковци	Ста – Станичење
Г-Ћу – Ћуштица	Орљ – Орља	ТД – Топли До
ДД – Добри До	П-ГК – Горња Коритница	Тм – Темска
Д-КС – Куса Врана	Пет – Петровац	ЦД – Церевдел
Д-Км – Каменица	Пир – Пирот	Цер – Церева
Ш – Шугрин		

Како се боја као битан квалитет јединке домаћих животиња одражава на људску представу о њој и уграђује у дефиницију јединке или врсте у дијалекатским речницима са подручја призренско-тимочких говора српског језика. Таквих речника, како је познато, има више, они су последњих година замашна врела података о животу села и о пастирству / сточарству као једном од главних занимања становнишва ове дијалекатске области.

Назив и име. Ово је питање односа апелатива и имена у лексици везаној за домаће животиње. Већ је уочено да у великом проценту имена и назива постоји потпуна корелација, односно да се јединка одређених квалитета дефинише управо према тим квалитетима, о спектру детрминаната в.ниже, а да резултат те дефиниције постаје име, властито име помоћу кога се комуницира у домаћинству с одређеном јединком, а неретко се у евиденцији то име наводи као службено. Пастири вероватно знају да ли се именована јединка одазива на своје име, кад је призивају и кад чује повике да нешто треба да прекине, односно да се врати отуд куда је пошла, ако пастир то одлучним гласом „нареди“. Такође је уочено који су то језички поступци да се од назива стигне до имена, када су такви поступци уочљиви и кад их пракса потврђује.

У лексици пастирства коју доносе дијалекатски речници са подручја југоисточне Србије, лексеме којима се карактеришу домаће животиње (а за ову прилику бавимо се овцама и козама) а изведене су од речи за боју, образују се на више начина. Показаћемо како је то изгледа на примеру неких речника.

Рајковић је (у своме Речнику тимочког говора, 2014) нашао решење у дефиницији која садржи апелативно значење (апелативна је и презентација, с малим почетним словом) и напомену да се реч користи и као име: **гаљоша** ж изразито црна овца и *име такве овце* [истицање наше – М. И.]; **гаров** м. црни пас и *име таквог пса*; **гароња** м. црни ован, во или вепар, као и *име таквог овна, вола или вепра*; **сугрица** ж касно ојагњено женско јагње и *име таквом јагњету*; али то није доследно (тога нема код одредница: **гарошка**, **гарошка**, већ само: црна коза или црна крава, односно: дем.и хип. црна кравица, овчица, или козица. Нама се чини да би и ове лексеме могле бити и имена, али ипак главни сведок је аутор *Речника тимочког говора* одакле смо наведене лексеме цитирали (Рајковић, 2014: 68–69).

Закључак

Примећујемо да:

1. Именовање се своди на основну боју: **Белоша, Гавраноша, Сивка...**
2. На боју реалије прототипичног носиоца: **Лабудоша** (бела као лабуд), **Зека** (сивкаста), **Чоколатка** (браон)...

3. Назив је добијен метафоричним преносом према сличности: са врло ситним шарамма по лицу, многобројним: **Брабињоша**; црна глава на белој кози: **Цига**; бела боја губице, а обојено лице: **Муса**; већа бела шара на средини обојене главе: **Цвета**; прстенаста шара на једној или више ногу: **Прстенка** и сл.

Тако колоритна вредност и шара (место, величина, облик) постају визуелни маркери који одређују именовање. Тај елеменат човек најпре уочава и користи га да би деференцирао животиње са којима је свакодневно окружен и којима је целодневно принуђен да се бави.

Такође се примећује да се колоритне датости, иако у свету ванјезичке стварности реализоване у скоро небројено варијанти, групишу:

1. око контраста светао-таман, тј. бео-црн (највише назива је мотивисано овим бојама);
2. око основних боја: жута, црвена, сива, плава.

Сматрамо да оваква врста симплификације колоритне датости и омогућава како перцепцију колорита, тако и именовање животиње. Сваки, другачији процес, заснован на нијансној вредности боје, довео би само до конфузије и онемогућио би и обесмислио сам процес именовања животиња.

Извори

- ПЖ Новица Живковић, *Речник пиротског говора*, Музеј Понишавља, Пирот 1987.
- ПЗ Драгољуб Златковић, *Речник пиротског говора*, I-II, Службени гласник, Београд 2014.
- ПР Недељко Богдановић, *Пастирски речник југоисточне Србије* (рукопис), Огранак САНУ у Нишу, 2018.
- ТД Јакша Динић, *Тимочки дијалекатски речник*, Институт за српски језик САНУ, Београд 2008.
- ТР Љубиша Рајковић Кожељац, *Речник тимочког говора*. Лексика. Неготин 2014.

Зборници

ДИС *Дијалектолошка истраживања*, II, (зборник радова посвећен сточарској лексици, прир. Н. Јовић), Филозофски факултет, Ниш 2007.

НССВД *Научни састанак слависта у Вукове дане*, Филолошки факултет, Београд.

ПИМ *Пастирски именованослов* (зборник радова о језичком и културном наслеђу Старе планине, ур. Н. Богдановић), Хемимонтана, Ниш 2015, стр. 144.

Чланци, расправе, монографије

Белић, 1999: А. Белић, *Дијалекти источне и јужне Србије*, Изабрана дела Александра Белића, т. 9, Београд, 1999.

Богдановић, 1984: Н. Богдановић, *Глаголски пејоративи у говору Сврљига*, Лексикографија и лексикологија (Зборник радова) Нови Сад – Београд, 1984, 23–25.

Богдановић, 2015б: Н. Богдановић, *Називи и имена брава у околини Сврљига*, у: ПИМ 18–36.

Богдановић, 1987: Н. Богдановић, *Говор Алексиначког Поморавља*, СДЗб XXV, 1987.

Бошњаковић, 1984: Ж. Бошњаковић, *Пастирска терминологија Срема*, Филозофски факултет, Нови Сад, 101–158.

Вајс, 1982: Н. Вајс, *О лексикографској дефиницији*, Лексикологија и лексикографија, Зборник радова, Београд – Нови Сад, 1982.

Вукадиновић, 1996: В. Вукадиновић, *Топоними зоонимског порекла*, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 1996.

Вуковић, 2007: М. Вуковић, *Лексика коњарства у Горњем Заостру*, у: ДИС 2007, 111–144.

Згуста, 1991: Л. Згуста, *Приручник лексикографије*, превод и предговор Д. Шипка, Свјетлост, Сарајево, 1991.

Златковић, 2006: Д. Златковић, *Традиционално сточарство у пиротском крају и његове перспективе*; Пи-прес, Пирот 2006.

Златковић, 2015: Д. Златковић, *Имена коза*, у: ПИМ 37–48.

Ивић, 1981: П. Ивић, *Историја српског народа*, књ. I, СКЗ, Београд, 1981, 125–140; 617–640.

Илић, 2004: М. Илић, *Лексикографски поступци у дијалекатским речницима југоисточне Србије*, Филозофски факултет, Ниш.

Илић, 2015: М. Илић, *Комуникација – човек животиња*, у: ПИМ 102–112.

Јашовић, 1997: Г. Јашовић, *Пастирска терминологија Пећког Подгора*, Приштина – Зубин Поток – Исток, 1997.

Јашовић, 2015: Г. М. Јашовић, *Пастирска лексика и терминологија југоисточне Србије*, у: ПИМ 136–140.

Јашовић, 2007: Г. Јашовић, *Узвици за дозивање или терање стоке и још неки узвици увези са пословима око стоке*, у: ДИС, 81–88.

Јовић, 2015: Н. Јовић, *Сточарска лексика у Речнику тимочког говора*, у: ПИМ 57–101.

- Пижурица, 1977: М. Пижурица, *Боје у зоонимији*. Сарајево: Посебна издања АНУБиХ књ. XXXI: 29–45.
- Пижурица, 1977: М. Пижурица, *Прилог проучавању сточарске терминологије у Црној Гори*. Сарајево: Посебна издања АНУБиХ књ. XXXI: 101–137.
- Премк, 1997: Д. Г. Премк, *Полисемија*, Институт за српски језик САНУ, Библиотека ЈФ, Нова серија, књ. 14, Београд, 1997.
- Ракић-Милојковић, 1993: С. Ракић Милојковић, *Пастирска терминологија Кривирског Тимока*, СДЗб XXXIX, Београд, 1993.
- Ћирић, 2007: Јб. Ћирић, *Топоними сточарске провенијенције у белопаланачком крају*, у: Дис 145–154.
- Црњак, 2011: Д. Црњак, *Пастирска лексика лакташког краја*, Филолошки факултет, Универзитет у Бањалуци.

Речници призренско-тимочких говора

- Динић, 2008: Ј. Динић, *Тимочки дијалекатски речник*, Институт за српски језик САНУ, Монографије 4, Београд.
- Елезовић, 1935: Г. Елезовић, *Речник косовско-метохијског дијалекта*, св. 2, СДЗбV, Београд.
- Елезовић, 1932: Г. Елезовић, *Речник косовско-метохијског дијалекта*, св. 1, СДЗб IV.
- Живковић, 1987: Н. Живковић, *Речник пиротског говора*, Пирот.
- Жугић, 2005: Р. Жугић, *Речник говора јабланичког краја*, СДЗб LIИ, Београд.
- Златановић, 2011: М. Златановић, *Речник говора југа Србије*, Аурора, Врање.
- Златковић, 2014б: Д. Златковић, *Речник пиротског говора*, II, Службени гласник, Београд.
- Златковић, 2014а: Д. Златковић, *Речник пиротског говора*, I, Службени гласник, Београд.
- Јовановић, 2004: В. Јовановић, *Речник села Каменице* (код Ниша); СДЗб LI.
- Јовановић, 2007: В. Јовановић, *Додатак речнику села Каменице код Ниша*, СДЗб LIV, 403–520.
- Манић, 1997: Д. Манић, *Лужнички речник*, Бабушница.
- Марковић, 1986: М. Марковић, *Речник народног говора у Црној Реци*, СДЗб XXXII.
- Марковић, 1993: М. Марковић, *Речник народног говора у Црној Реци*, СДЗб XXXVIII.
- Митровић, 1992: Б. Митровић, *Речник лесковачког говора²*, Лесковац.
- Првуловић, 2007: Б. Првуловић, *Лексика старих заната*, Занатска комора, Ниш.
- Рајковић, 2014: Јб. Рајковић, *Речник тимочког говора*, Неготин.
- Стојановић, 2010: Р. Стојановић, *Црнотравски речник*, СДЗб LVII.
- Томић, 1984: М. Томић, *Речник* (говора Свиничана) у: *Говор Свиничана*, СДЗб XXX, 116–243.
- Цветановић, 2013: В. Цветановић, *Речник заплањског говора*, Гацин Хан.

Mirjana K. Ilić

COLOUR AND THE LIST OF NAMES GIVEN BY SHEPHERDS

Summary

Certain information obtained from the work on the collective monograph *The Lexicon of Shepherding in South-East Serbia* is presented in this paper. That monograph is in its final phase, and it is based on the material collected at 39 locations according to Bogdanović's questionnaire with over 700 questions. The monograph is part of the project *Lexicological Research in South-East Serbia*, which is conducted under the auspices of the SASA Branch in Niš, under the supervision of Professor Nedeljko Bogdanović, and in coordination with the Academician Aleksandar Loma.

As expected, there are layers in that lexicon which appeared out of recognizing colours, the culture of colours, and the linguistic competence of shepherds, keepers and breeders of cattle which are put out to pasture on the common land, mostly on the mountainous crags of Stara Planina and Vlasina.

Key words: color, name of animal, lexeme, motivation, semantics.

